

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



دانشگاه آزاد اسلامی  
واحد تهران مرکزی  
دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی، گروه ادبیات فارسی  
پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد ( M.A )  
گرایش: زبان و ادبیات فارسی

عنوان :  
بررسی ساختار آثار گلی ترقی

استاد راهنما  
دکتر پروین سلاجقه

استاد مشاور  
دکتر محمدعلی گذشتی

پژوهشگر  
سلیمه رودکی

زمستان ۱۳۸۹

براي تكيه گاهي كه هنوز  
در حسرتش هستم  
براي پدرم

و

براي كسي كه جاي خالي  
تكيه گاه را زير سايه او پر  
مي كنم  
براي مادرم

تقدیم به

خانواده ی صبورم

و دوستان مهربانم بخصوص

خانم فاطمه دبیری

## تقدیر و تشکر

سپاس به درگاه ایزدمنان که به لطف و رحمت خود به مخلوقاتش قدرت اندیشه و تفحص بخشید

و با اعطای برکات خود توفیق چیدن خوشه ای از خرمن علم را به بنده حقیرش عطا فرمود

و راه ترقی و پیشرفت را فراسوی آنان گشود.

و باسپاس از حضور اساتید محترم سرکار خانم دکتر

پروین سلاجقه استاد محترم راهنما و استاد محترم

جناب آقای دکتر محمدعلی گذشتی در مقام استاد

مشاور که با راهنمایی ها و نکته سنجی هایشان مرا

در به پایان رساندن این رساله یاری فرمودند.

## تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **سلیمه رودکی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۸۶۰۰۰۱۳۵۰۰ در رشته زبان و ادبیات فارسی تاریخ ۸۹/۱۱/۳۰ از پایان نامه خود تحت عنوان " بررسی ساختار آثار گلی ترقی" با کسب نمره ۱۹/۵ و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران ( اعم از پایان نامه ، کتاب ، مقاله و ...) استفاده نموده ام ، مطابق رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر ) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی : سلیمه رودکی

تاریخ و امضاء

۳۰/۱۱/۸۹

بسمه تعالی

در تاریخ ۸۹/۱۱/۳۰

دانشجوی کارشناسی ارشد **خانم سلیمه رودکی** از پایان نامه خود دفاع نموده و

با نمره **۱۹/۵** بحروف **نوزده و نیم** و با درجه **عالی** مورد تصویب قرار

گرفت.

امضاء استاد راهنما:

دانشکده آزاد اسلامی (واحد تهران مرکزی)

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱	کدشناسایی پایان نامه: ۱۰۱۲۰۱۰۱۸۷۱۰۱۴
عنوان پایان نامه: بررسی ساختار آثار گلی ترقی	
نام و نام خانوادگی دانشجو: سلیمه رودکی شماره دانشجویی: ۸۶۰۰۰۰۱۳۵۰۰ رشته ی تحصیلی: زبان و ادبیات فارسی	تاریخ شروع پایان نامه: ۸۷/۹/۱۰ تاریخ اتمام پایان نامه: ۸۹/۱۱/۳۰
استاد راهنما: دکتر پروین سلاجقه استاد مشاور: دکتر محمدعلی گذشتی	
آدرس و شماره تلفن: تهران- خ فلسطین سن بست مهشاد- پ ۲- واحد ۲ / شماره تماس: ۸۸۹۷۲۰۶۷	
<p>چکیده ی پایان نامه (شامل خلاصه، اهداف، روش های اجرا و نتایج به دست آمده):</p> <p>گلی ترقی به عنوان یکی از نویسندگان صاحب سبک در جریان داستان نویسی معاصر فارسی جایگاه و اعتبار قابل توجهی دارد. این پژوهش به نقد و بررسی داستانهای گلی ترقی در سه حوزه ی عناصر داستان، نقد فرمالیستی (ادبیت متن) و نقد ساختارگرا (بر طبق الگوهای پراپ و برمون) پرداخته است. بدین منظور در ابتدا مبانی تئوریک لازم برای بحث در این سه حوزه، تبیین و تشریح و در ادامه با مراجعه ی مستقیم به متن آثار، تجزیه و تحلیل صورت گرفته است. درحوزه ی عناصر داستان پس از بررسی کیفی و کمی آثار در نهایت مشخص شد که در داستانهای او از هر دو پیرنگ باز بسته استفاده می شود. بخش عمده ای از شخصیت های اصلی داستانها باور پذیر و برگرفته از زندگی واقعی نویسنده هستند. مهم ترین زاویه دید مورد استفاده، اول شخص است. درون مایه ی داستانهای گلی ترقی در آثار نخستین یک تصور پوچ به زندگی است در حالی که در داستان های اخیرش نگاهی امیدوارانه به زندگی وجود دارد. از منظر نقد جدید و فرمالیسم روسی، گلی ترقی در داستان های نخستین به علت فقدان تجربه ی کافی، شتاب بدیهی دوران جوانی و سرشار بودن از اندیشه و ایدئولوژی، کمتر به برجسته سازی زبان توجه کرده است. اما در آثار اخیرش نویسنده با پختگی و تبحر خاصی کلمات را به کار می گیرد. برخی دیگر از مولفه های این رویکرد از جمله قابلیت تاویل اثر نیز در آثار گلی ترقی قابل ردیابی است. از منظر نقد ساختارگرا بر طبق الگوی برمون غالب داستان های گلی ترقی سه پاره هستند. در پاره ی آغازین نویسنده بیان مسأله می نماید، در پاره ی دوم داستان به اوج می رسد و در پاره ی سوم داستان با پیرنگی غالباً بسته جمع می شود. همچنین با توجه به اینکه الگوی پراپ در مورد رمان - با گستردگی حوادث، اشخاص و... - طراحی شده است؛ امکان تطبیق این الگو بر آثار وی که غالباً داستان کوتاه هستند، میسر نشد. اما برخی از مولفه های این الگو در آثار ترقی مورد تحلیل و بررسی کمی و کیفی قرار گرفته است.</p>	

تاریخ و امضاء:

مناسب است

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش نامه دانشگاه

مناسب نیست



## فهرست مطالب

### عنوان

### صفحه

#### فصل اول کلیات طرح

- ۱-۱ بیان مسئله ..... 2
- ۲-۱ اهداف تحقیق ..... 4
- ۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه ی انتخاب آن ..... 4
- ۴-۱ سؤالات و فرضیه های تحقیق ..... 4
- ۵-۱ مدل تحقیق ..... 5
- ۶-۱ کلید واژه ها و تعاریف عملیاتی متغیرها ..... 5
- ۷-۱ جامعه ی آماری و حجم نمونه ..... 7

#### فصل دوم ادبیات تحقیق

- مقدمه : ..... 8
- ۱-۲ مطالعات نظری ..... 9
- ۲-۲ پیشینه ی تحقیق ..... 10

#### فصل سوم روش شناسایی تحقیق

- ۱-۳ روش تحقیق ..... 12
- ۲-۳ مدل تحقیق ..... 12
- ۳-۳ مراحل انجام تحقیق ..... 12
- ۴-۳ مهمترین روش تجزیه و تحلیل ..... 12

#### فصل چهارم مبانی تئوری پژوهش

- مقدمه ..... ۱۴
- ۱-۴ ادبیات داستانی ..... ۱۵
- ۱-۴-۱ پیدایش ..... ۱۵
- ۱-۴-۲ تعریف و گسترش ..... ۱۶
- ۱-۴-۳ عناصر داستان ..... ۲۲
- ۱-۴-۳-۱ پیرنگ ..... ۲۳
- ۱-۴-۳-۲ شخصیت ..... ۲۵
- ۱-۴-۳-۳ درونمایه ..... ۲۸
- ۱-۴-۳-۴ زاویه ی دید ..... ۲۹
- ۲-۴ رویکردهای نقد ادبی به ساختار متن ..... ۳۰

- ۳۸ ..... ۱-۲-۴ جایگاه متن در نظریه ی ساختار گرایي ( شالوده شکنی)
- ۴۴ ..... ۲-۲-۴ ساختار شکنی ( شالوده شکنی)
- ۴۷ ..... ۳-۲-۴ جایگاه سبک نوشتاری زنانه در مطالعات ساختار گرایي (شالوده شکنی)

### فصل پنجم سیری در زندگی و آثار گلی ترقی

- ۵۱ ..... مقدمه
- ۵۲ ..... ۱-۵ زندگی نامه
- ۵۴ ..... ۱-۲-۵ کتابشناسی آثار گلی ترقی
- ۵۵ ..... ۲-۲-۵ کتاب شناسی آثار منتشره در مورد گلی ترقی یا آثار وی
- ۵۶ ..... ۳-۵ نگاهی به مهم ترین آثار گلی ترقی
- ۵۶ ..... ۱-۳-۵ « خواب زمستانی»
- ۵۹ ..... ۲-۳-۵ « خاطره های پراکنده»
- ۶۰ ..... ۳-۳-۵ دو دنیا

### فصل ششم تحلیل ساختاری داستان های گلی ترقی

- ۶۶ ..... ۱-۶ تحلیل عناصر داستان در آثار گلی ترقی
- ۶۷ ..... ۱-۱-۶ عناصر داستان در «من هم چه گوارا هستم»
- ۶۷ ..... ۱-۱-۱-۶ پیرنگ
- ۷۱ ..... ۲-۱-۱-۶ شخصیت
- ۷۲ ..... ۳-۱-۱-۶ درونمایه
- ۷۲ ..... ۴-۱-۱-۶ زاویه دید
- ۷۳ ..... عناصر داستان در « خواب زمستانی»
- ۷۴ ..... ۱-۲-۱-۶ پیرنگ
- ۷۴ ..... ۲-۲-۱-۶ درونمایه
- ۷۵ ..... ۳-۲-۱-۶ زاویه دید
- ۷۵ ..... ۳-۱-۶ عناصر داستان در « خاطره های پراکنده»
- ۷۵ ..... ۱-۳-۱-۶ پیرنگ
- ۷۸ ..... ۲-۳-۱-۶ شخصیت
- ۸۰ ..... ۳-۳-۱-۶ درونمایه
- ۸۱ ..... ۳-۳-۱-۶ زاویه دید
- ۸۱ ..... ۴-۱-۶ عناصر داستان در « دو دنیا»
- ۸۲ ..... ۱-۴-۱-۶ پیرنگ
- ۸۶ ..... ۲-۴-۱-۶ شخصیت
- ۸۸ ..... ۳-۴-۱-۶ درونمایه
- ۸۹ ..... ۴-۴-۱-۶ زاویه دید
- ۸۹ ..... ۲-۶ تحلیل آثار گلی ترقی از منظر نقد جدید و فرمالیسم روسی ( ادبیات متن )

۹۳	۱-۲-۶ ادبیت متن در «من هم چه گوارا هستم»
۹۳	۱-۱-۲-۶ اندیشیدن با تصویر
۹۳	۲-۱-۲-۶ برجسته سازی زبان
۹۳	۳-۱-۲-۶ قابلیت تأویل اثر
۹۴	۲-۲-۶ ادبیت متن در « خواب زمستانی»
۹۴	۱-۲-۲-۶ اندیشیدن با تصویر
۹۵	۲-۲-۲-۶ برجسته سازی زبانی
۹۵	۳-۲-۲-۶ قابلیت تأویل اثر
۹۶	۴-۲-۲-۶ خودبسنده‌گی
۹۷	۳-۶ تحلیل آثار گلی ترقی از منظر نقد ساختار گرا
۹۷	۱-۳-۶ فرمالیسم
۹۸	۲-۳-۶ ساختارگرایی
۱۰۰	۳-۳-۶ رابطه‌ی بین فرمالیسم و ساختارگرایی
۱۰۷	۱-۳-۶ کار کرد الگوی پراپ در «من هم چه گوارا هستم»
۱۰۷	۲-۳-۶ کار کرد الگوی پراپ در «خاطره های پراکنده»
۱۰۸	۳-۳-۶ کار کرد الگوی پراپ در «دو دنیا»
۱۱۰	۴-۳-۶ کار کرد الگوی برمون در «من هم چه گوارا هستم»
۱۱۲	۵-۳-۶ کار کرد الگوی برمون در «خاطره های پراکنده»
۱۱۵	۶-۳-۶ کار کرد الگوی برمون در «دو دنیا»
	<b>فصل هفتم نتیجه گیری</b>
۱۱۹	۱-۵ نتیجه گیری
۱۱۹	۱-۱-۵ عناصر داستان
۱۲۱	۲-۱-۵ نقد جدید و نقد فرمالیستی ( ادبیت متن)
۱۲۲	۳-۱-۵ نقد ساختار گرا
۱۲۳	منابع و مأخذ
	چکیده انگلیسی

## فهرست جداول

### عنوان

### صفحه

جدول ۱-۶ : طبقه بندی شخصیت های " من هم چه گوارا هستم " .....	۷۱
جدول ۲-۶ : طبقه بندی اشخاص داستان بر اساس گروه های شخصیتی .....	۷۱
جدول ۳-۶ : طبقه بندی شخصیت های " من هم چه گوارا هستم " .....	۷۲
جدول ۴-۶ : طبقه بندی شخصیت های " من هم چه گوارا هستم " .....	۷۲
جدول ۵-۶ : طبقه بندی شخصیت های " دوست کوچک " .....	۷۸
جدول ۶-۶ : طبقه بندی اشخاص داستان بر اساس گروه های شخصیتی .....	۷۹
جدول ۷-۶ : طبقه بندی شخصیت های " پدر " .....	۷۹
جدول ۸-۶ : طبقه بندی شخصیت های " پدر " بر اساس واکنش های محیطی .....	۷۹
جدول ۹-۶ : طبقه بندی شخصیت های " پدر " .....	۸۶
جدول ۱۰-۶ : طبقه بندی اشخاص داستان بر اساس گروه های شخصیتی .....	۸۷
جدول ۱۱-۶ : طبقه بندی شخصیت های " پدر " .....	۸۷
جدول ۱۲-۶ : طبقه بندی شخصیت های " پدر " .....	۸۷
جدول ۱۳-۶ : تبیین پاره روایت در داستان « من هم چه گوارا هستم » .....	۱۱۲
جدول ۱۴-۶ : تبیین پاره روایت در داستان « دوست کوچک » .....	۱۱۴
جدول ۱۵-۶ : تبیین پاره روایت در داستان « پدر » .....	۱۱۷

## فهرست نمودار

### عنوان

### صفحه

- نمودار ۱-۶ : مقایسه ی کمیّتی انواع کشمکش در داستان " من هم چه گوارا هستم " ..... ۷۰
- نمودار ۲-۶ : مقایسه ی کمیّتی انواع کشمکش در داستان " دوست کوچک " ..... ۷۸
- نمودار ۳-۶ : پیامدهای رفاقت در داستان « دوست کوچک » ( درون مایه داستان) ..... ۸۱
- نمودار ۴-۶ : مقایسه ی کمیّتی انواع کشمکش در داستان " پدر " ..... ۸۶
- نمودار ۵-۶ : ارتباط نمادین بین داستان «پدر» و تاریخ معاصر ایران ..... ۸۸
- نمودار ۶-۶ : نشانه های دلالت گر در داستان «من هم چه گوارا هستم» ..... ۹۴

## چکیده:

گلی ترقی به عنوان یکی از نویسندگان صاحب سبک در جریان داستان نویسی معاصر فارسی جایگاه و اعتبار قابل توجهی دارد. این پژوهش به نقد و بررسی داستان های گلی ترقی در سه حوزه ی عناصر داستان، نقد فرمالیستی ( ادبیت متن) و نقد ساختارگرا ( بر طبق الگوهای پراپ و برمون) پرداخته است. بدین منظور در ابتدا مبانی تئوریک لازم برای بحث در این سه حوزه تبیین و تشریح و در ادامه با مراجعه ی مستقیم به متن آثار تجزیه و تحلیل صورت گرفته است. در حوزه ی عناصر داستان پس از بررسی کیفی و کمی آثار در نهایت مشخص شد که در داستان های او از هر دو پیرنگ باز وبسته استفاده می شود و تأکید خاصی بر استفاده از یکی از این دو نیست؛ بخش عمده ای از شخصیت های اصلی داستان ها، باور پذیر و احتمالاً برگرفته از زندگی واقعی نویسنده هستند؛ مهم ترین زاویه دید مورد استفاده با توجه به علاقه نویسنده به اتوبیوگرافی نگاری، اول شخص است و بالاخره اینکه درون مایه ی داستان های گلی ترقی در داستان های نخستین یک تصور پوچ گرای منفی بین به زندگی است در حالی که در داستان های اخیرش نگاهی مثبت و امیدوارانه به زندگی و مخصوصاً روزگار سپری شده وجود دارد. از منظر نقد جدید و فرمالیسم روسی گلی ترقی در داستان های نخستین به علت فقدان تجربه ی کافی، شتاب بدیهی دوران جوانی و سرشار بودن از اندیشه و ایدئولوژی کمتر به برجسته سازی زبان توجه کرده است. اما در آثار اخیرش نویسنده با پختگی و تبحر خاصی کلمات را به کار می گیرد و بسیاری از پتانسیل های نهفته زبان فارسی را عیان می سازد. برخی دیگر از مولفه های این رویکرد از جمله قابلیت تاویل اثر نیز در آثار گلی ترقی قابل ردیابی است. از منظر نقد ساختارگرا بر طبق الگوی برمون غالب داستان های گلی ترقی سه پاره هستند. در پاره ی آغازین نویسنده بیان مسأله می نماید، در پاره ی دوم داستان به اوج می رسد و در پاره ی سوم داستان با پیرنگی غالباً بسته جمع می شود. این ساختار با توجه به بیوگرافی نگاری و تمایل به رعایت اصول کلاسیک داستان نویسی از سوی نویسنده امری بدیهی می نماید. همچنین با توجه به اینکه الگوی پراپ در مورد رمان ( با گستردگی حوادث، اشخاص و...) طراحی شده است در حالی که غالب آثار ارزشمند و قابل بحث ترقی در حوزه ی داستان کوتاه هستند امکان تطبیق کامل این الگو بر آثار وی میسر نشد اما برخی از مولفه های این الگو در آثار ترقی مورد تحلیل و بررسی کمی و کیفی قرار گرفته است.

# فصل اول

## کلیات طرح

## ۱-۱ بیان مسئله :

به طور کلی زبان ادبیات داستانی نو در ایران، با پیدایش و رواج روزنامه‌نگاری - به‌ویژه با انتشار «قانون» و «صوراسرافیل» - و ترجمه‌ی نمایش‌نامه‌ها و رمان‌های فرنگی به زبان فارسی بنیاد گذاشته شد. انتشار کتاب‌هایی نظیر «سیاحت‌نامه‌ی ابراهیم بیگ»، «مسالک المحسنین» و «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی»، اگرچه از لحاظ سبک و خصوصیات ادبی در یک سطح نیست، در تحول نثر فارسی و پیدایش و تکوین ادبیات داستانی ما تأثیر ژرفی گذاشت. صادق هدایت، بزرگ علوی و محمد علی جمال زاده، ادبیات داستانی جدید ایران را شکوفا کرده و به تثبیت رساندند. با توجه به اینکه بیشتر پژوهش‌ها و تحقیقات صورت گرفته در مورد ادبیات داستانی معاصر در مورد این نویسندگان است، متأسفانه داستان‌های نویسندگان نسل‌های سوم و چهارم مانند گلی ترقی در پژوهش‌ها و تحقیقات دانشگاهی مورد توجه جدی قرار نگرفته است. این پژوهش قصد دارد تا با نقد ساختاری داستان‌های گلی ترقی گام‌هایی برای برطرف کردن این نیاز برداشته شود.

بدین منظور در ابتدا مبانی تئوریک لازم برای بحث در سه حوزه‌ی عناصر داستان، نقد جدید و فرمالیسم روسی و نقد ساختارگرا تبیین و تشریح می‌گردد. عناصر داستان، شالوده و ساختار آن را می‌نمایاند، نقد جدید و فرمالیسم نیز با ساختار متن ادبی مواجه می‌شود و در نهایت ساختارگرایی نیز بر مبنای یافته‌های اخیر زبان‌شناسی و ادبیات با تکیه بر متن ادبی، به عنوان یک موجودیت مستقل، به نقد آن می‌پردازد. بر مبنای این مباحث تئوری مطرح شده، داستان‌های گلی ترقی مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته و موارد و شواهد استخراج شده، معرفی می‌شوند.



## ۲-۱ اهداف تحقیق

### هدف کلی :

**هدف** پژوهش حاضر این است که مهارت تفکر نقد و بررسی را در خواننده افزایش دهد و راه های عملی را برای مطالعه و درک و تحلیل ادبیات پیش روی او قرار دهد. پژوهشگر کوشیده است روش عملی نقد ساختارگرا را به صورت ساده و قابل فهم به کار گیرد تا نشان دهد در نقد ادبی قواعد کاملاً روشن و منسجمی وجود دارد که می توان با احاطه بر آنها به تحلیل متن پرداخت.

### اهداف جزئی:

۱- ترسیم تصویری مختصر اما جامع از نقد جدید و تبیین مبانی و روش های نقد ساختارگرا جهت آشنایی دانشجویان زبان و ادبیات فارسی، علاقه مندان و خوانندگان، حتی خوانندگان نا آشنا با مفاهیم و مبانی ساختارگرایی به صورت کاربردی و همراه شدن آنان با سیر نظری و عملی این پژوهش.

۲- ارائه ی الگویی کاربردی جهت خوانش جدید یک متن و ارائه ی یک روش متفاوت واکاوی برای استخراج و استنتاج فاکتورهای پنهان، مهم و در عین حال سازنده ی مد نظر نویسنده در ساختار متن.

۳- نمایاندن کارآمدی مباحث ساختارگرایی در بررسی متون ادبی.

## ۳-۱ اهمیت موضوع تحقیق و انگیزه ی انتخاب آن

نقد یکی از ارکان اصلی مطالعه ی ادبیات است. هر دانشجوی ادبیات نیاز دارد که بتواند با مهارت و اعتماد به نفس کافی از عهده ی نقد متون ادبی برآید. با این حال در اکثر مواقع دانشجویان وقتی با یک متن ادبی مواجه می شوند احساس می کنند حرفی برای گفتن ندارند. از سوی دیگر کسانی هم که تا حدودی اهل مطالعه هستند، با شیوه ی مطالعه ی درست و روشمند آشنایی چندانی ندارند. متون مختلفی را می خوانند اما بر روی یک متن واحد دقت لازم را به کار نمی گیرند، آن را نمی کاوند و تحلیل نمی کنند، به فکر یافتن معانی نهفته در یک متن نیستند و نمی کوشند یافته های خود را از یک متن به خصوص به نحوی دقیق بیان کنند. به همین دلیل است که می گویند ما در نقد ادبی فقیریم. انگیزه ی نهایی از انتخاب موضوع و انجام این پژوهش عبارت است از :

لزوم آشنایی هرچه بیشتر خوانندگان با مبانی نقد جدید و روش به کار گیری اصول ساختارگرایی بر روی متون مختلف.

## ۱- ۴ سوالات و فرضیه های تحقیق

### سوالات تحقیق

- ۱- کارکرد الگوهای خویش کاری پراپ والگوی برمون در بررسی ساختار آثار گلی ترقی تا چه میزان در تأویل این آثار راهگشا خواهد بود؟
- ۲- در بررسی ساختار گرایانه ی آثار گلی ترقی، میزان کارایی مؤلفه های داستان معیار تا چه حد مطابق با الگوی ارائه شده توسط جمال میرصادقی است؟

### فرضیه های تحقیق

- به نظر می آید به کار گیری الگوی خویش کاری پراپ والگوی برمون بتواند در تسهیل و تسریع روند تأویل، استخراج و تفکیک ژرف ساخت های درونی آثار گلی ترقی، حتی به خوانندگان نا آشنا با مباحث نقد نوین، مؤثر واقع شود.
- روشن است در این فرایند تحلیل تغییری در متن به وجود نمی آید. موشکافی صرف در یک متن آن را برجسته و متمایز کرده و درخشش آن را به دنبال دارد. اما نمی تواند آن را به چیز دیگری بدل کند. کنش تأویل متن در این نگره به معنای پرداختن دقیق به متن و در نتیجه به معنای آشکار ساختن کل محتوای درون متن است.
- ۲- انتظار می رود داستان های نگاشته شده توسط گلی ترقی واجد تمامی مؤلفه های داستان معیار و کاملاً منطبق بر الگوهای ارائه شده توسط جمال میرصادقی باشد.

## ۱-۵ مدل تحقیق

توصیفی - تحلیلی

### ۱-۶ کلید واژه ها و تعاریف عملیاتی متغیرها

کلید واژه ها :

گلی ترقی ، داستان نویسی معاصر ، عناصر داستان ، نقد ساختارگرا ، الگوی پراپ ، الگوی

برمون

تعاریف عملیاتی متغیرها :

بررسی عناصر داستان در رمان و ادبیات داستانی ، همواره مورد توجه نویسندگان و منتقدین ادبی در سراسر جهان بوده است . هرچند برخی از این عناصر ممکن است در داستان نویسی امروز ، آن کاربرد حتمی و قطعی گذشته را نداشته باشد و حتی برخی از نویسندگان امروز اهمیتی که نویسندگان گذشته برای آنها قائل بوده اند ، را واقعی نهند و در آثارشان ترکیبی بر همه ی این عناصر نداشته باشد" ، اما واقعیت امر این است که در داستان نویسی امروز ، اگر عنصری مورد بی توجهی قرار گیرد عنصر دیگری جانشین آن می شود . " ( میر صادقی ، ۱۳۸۰ ، ۱۴ ) .

ساختار گرایی :

عموماً به اندیشه فرانسوی دهه ی ۱۹۶۰ اطلاق می شود . ریشه ی آن به فرمالیسم می رسد . بطور کلی می توان گفت که ساختار گرایی یک شیوه و روش است و سخن آن این است که هر جزء یا پدیده در ارتباط با یک کل بررسی می شود ، یعنی هر پدیده جزئی از یک ساختار کلی است ، بدین ترتیب ، ساختار گرایی بین مباحث سنتی ادبیات از قبیل ، بدیع ، عروض و قافیه و یافته های جدید زبان شناسی ائتلاف بوجود آورده است .

الگوی پراپ :

پراپ ، کار را با مسئله ی طبقه بندی و سازمان دهی حکایات عامیانه ، آغاز می کند . او در کتاب ریخت شناسی قصه های عامیانه ، به توصیف قصه های عامیانه بر اساس اجزای سازای آنها و روابط متقابل این سازه ها بایکدیگر و کل قصه می پردازد . پراپ کوچکترین جزء سازای قصه های پریان را خویش کاری ( بن مایه عناصر ) می نامد . او به این نتیجه می رسد که هر چند پرسوناژهایی یک حکایت متغیرند ، کارکرد های آنها ( خویشکاری ها ) در حکایت ها محدود و پایدار است .

الگوی برمون :

به نظر برمون ، هرگونه روایت از سه پایه ی زیر تشکیل شده است .

موقعیت پایدار الف ، تشریح می شود .- ۱

امکان دگرگونی الف پدید می آید .- ۲

الف دگرگون می شود ، یا نمی شود .- ۳  
برمون گسترش داستان را تداوم رازکشایی و راز می داند ، هر پی رفت آغازین در گسترش خود ، پی رفتی تازه می آفریند که خود آغاز گر پی رفتی دیگر است و این فرآیند ادامه می یابد تا به حالتی پایدار برسیم .

#### ۷-۱ جامعه ی آماری و حجم نمونه

جامعه ی آماری :

آثار خانم گلی ترقی

حجم نمونه :

چهار اثر از آثار گلی ترقی ، با عناوین :

۱- «من هم چه گوارا هستم»

۲- «دو دنیا»

۳- «خاطره های پراکنده»

۴- «خواب زمستانی»

\*تعداد منابع: ۵۷ منبع فارسی و ۱۰ منبع مقاله و مصاحبه ، ۲ منبع مجازی .

\*تعداد صفحات: ۱۵۰ صفحه